

Prvé dokumentované hniezdenie trasochvosta žltého severského (*Motacilla flava thunbergi*) na Slovensku

First documented breeding of the Western Yellow Wagtail (Motacilla flava thunbergi) in Slovakia

Ján Kočí

Sherrera 36, SK-921 01 Piešťany, Slovensko; e-mail: jan.koci@centrum.sk

Abstract. *First documented and successful breeding of the Western Yellow Wagtail (Motacilla flava thunbergi) was documented in an abandoned field near Piešťany in western Slovakia in June–July 2016. Altogether four nestlings fledged on July 5, 2016. Breeding and all the observations of Motacilla flava in the study area are described.*

Key words: *Western Yellow Wagtail, distribution, breeding, Slovakia*

Na Slovensku sa vyskytujú 4 poddruhy trasochvosta žltého *Motacilla flava*. U nás bežne hniezdi nominotypický *M. flava flava*, vzácné hniezdi t. čiernohlavý *M. f. feldegg*, ojedinele sa vyskytuje t. sivohlavý *M. f. cinereocapilla* a pravidelne na ťahu sa vyskytuje t. severský *M. f. thunbergi* (Mošanský & Karaska 2002). Vzácné hniezdenie tohto posledne menovaného poddruhu bolo zistené v minulosti (v r. 1968) v susednej Českej republike (Šťastný & Hudec 2011).

Oblasť Slňavy na rieke Váh je ornitológom dobre známe územie (napr. Kubán & Matoušek 1999, Kaňuščák 2007). Údaje o ťahu a výskyte poddruhu *M. f. thunbergi* v tomto území publikoval Kaňuščák (1975). Uvádza, že v 60-tych až 80-tych rokoch sa tento poddruh vyskytoval počas migrácie v okolí Piešťan celkom bežne ale aj početne, keď zaznamenal aj 80-kusové krdle. Stredný dátum priletu pripadal na 21. 4., ťah kulminoval v druhej dekáde mája a končil koncom mája (Kaňuščák 1975, 2007). Od konca 90-tych rokov zaevidoval výraznú regresiu

počas ťahu, prejavujúcu sa aj v nepravidelnosti výskytu, predovšetkým na piešťanskej Slňave, kde sa bežne vyskytovali. Tento stav pretrváva do súčasnej doby.

Výskyt vtáctva v oblasti Piešťan a Slňavy sledujem od roku 1966. Od konca 90-tych rokov, hlavne v rokoch 2011 – 2016 som zaregistroval zvýšenú početnosť tohto poddruhu hlavne počas ťahu a v roku 2016 som zaznamenal aj hniezdenie, ktoré opisujem nižšie.

Študované územie

Zistená hniezdna lokalita *Motacilla flava thunbergi* o celkovej rozlohe 17 ha sa nachádza pri hlavnej ceste medzi Piešťanmi a obcou Drahovce (48,55098° N, 17,805612°E, 150 m n. m.). Lokalita predstavovala do r. 2011 obhospodarované pole, obsievané poľnohospodárskymi plodinami (jačmeň, kukurica, pšenica a repka olejná). V roku 2011 bola časť plochy (17 ha) vyňatá z poľnohospodárskeho pôdneho fondu s cieľom následnej výstavby rodinných domov. Boli tu zrealizované inžinierske siete,

rozvody vody, plynu, električky a kompletná kanalizácia, no vzhľad územia to nenarušilo (všetko je umiestnené v zemi) a prístupové cesty tu neboli vybudované. Po realizácii týchto aktivít boli všetky práce prerušené, čím vznikla poľnohospodársky a ani iným spôsobom nevyužívaná plocha. Z uvedeného dôvodu následne celé územie veľmi rýchlo zarástlo rôznymi druhmi tráv, bylín a burinovým porastom. Tak vznikol vhodný biotop pre hniezdenie trasochvostov žltých a iných druhov vtákov otvorenej krajiny.

Atraktivitu tejto lokality zvyšuje jej poloha, nakoľko sa nachádza iba 300 m od jazera Slňava a rieky Váh, čo je významná migračná cesta vtákov ako aj spomínaného poddruhu, a skutočnosť, že v širokom okolí sa iný takýto vhodný biotop nenachádza. Oblasť Slňavy na rieke Váh patrí medzi Chránené vtáčie územia a súhrnné údaje o vtáctve tohto územia do roku 2007 spracoval Kaňuščák (2007).

Do roku 2013 sa asi 500 m od spomínanej novovzniknutej lokality nachádzala poľná depresia s rozlohou 3 ha, ktorá bývala po roztopení snehu a vďaka jarným dažďom zaliatá vodou. Z tohto dôvodu uvedená plocha nebola poľnohospodársky využívaná a postupne zarástla trávou a burinovou vegetáciou. V menšom počte tam začali hniezdiť aj trasochvosty žlté, ktorých som počas celého výskumu zaevidoval ročne max. 6 hniezdiacich párov. Avšak poľnohospodári túto lokalitu zaviezli hlinou, a tým zanikla. Napriek tomu trasochvosty pokračovali v hniezdení roztrúsené v porastoch jačmeňa, pšenice a na rozhraní ich porastu a repky olejnej. V roku 2011 sa začali presúvať aj na túto novú nezastavanú, ruderalizovanú lokalitu, kde hniezdia každoročne a ich populácia narastá. V roku 2011 som zistil v tejto lokalite, kde bol sčasti ešte zasiaty jačmeň a repka olejná, hniezdiť 8 párov nominotypického poddruhu t. žltého. Od júla 2011 sa však táto plocha prestala poľnohospodársky využívať a v roku 2012 bola už z veľkej časti zarastená burinovou vegetáciou. V danom roku som tam zaevidoval hniezdenie už 15 párov trasochvostov žltých.

Výskyt a hniezdenie trasochvosta severského pri Piešťanoch

Dňa 27. 4. 2014 som na lokalite zaevidoval samca tohto poddruhu s teritoriálnym správaním. Vytrvalo spieval, a v prípade, že do jeho blízkosti (minimálne 50 m) prileteli samci nominotypického trasochvosta žltého, okamžite ich vyhánal z obhajovaného územia, pričom ich prenasledoval asi 100 m. Potom sa vrátil na pôvodné miesto, kde pokračoval v speve. V tomto priestore som ho evidoval pri každej kontrole lokality, ktorú som robil minimálne päť krát do týždňa. Až 20. 5. 2014 som ho prvýkrát pozoroval aj so samicou nominotypického poddruhu ako spolu lietali s potravou a krmili čerstvo vyliahnuté mláďatá na hniezde. Že išlo o práve vyliahnuté mladé som usúdil podľa toho, že prinášali veľmi malé druhy hmyzu a pavúkov, ktorými krmili. V tomto prípade išlo o úspešné hniezdenie zmiešaného páru poddruhov trasochvosta severského (samec) a t. žltého (samica). V roku 2015 som tam 2. 7. opäť zaevidoval samca t. severského spolu so samicou t. žltého počas krmenia už slabo poletujúcich mladých.

Dňa 10. 5. 2016 som na lokalite zaevidoval troch samcov t. severského a 11. mája až 7 samcov, ktoré poletovali v spoločnom krdli asi s 30 ex. t. žltého. Vtedy sa ešte jednoznačne jednalo o migrantov, nakoľko som ich na druhý deň na lokalite už nezistil. Avšak 20. 5. som pozoroval opäť samca t. severského poletujúceho v okruhu asi 100 m a neustále pospevujúceho a agresívne reagujúceho na prítomnosť iných samcov, a čo bolo prekvapujúce, aj na prítomnosť samic poddruhu t. žltého, ktoré vyhánal z obhajovaného priestoru. Toto správanie som pozoroval každý deň až do 3. 6., kedy som už v menšom okruhu asi 60 m pozoroval opäť ako vyspevuje, ale aj ako predvádza svadobné lety. Asi po 10 minútach som spozoroval samicu so stavebným materiálom, s ktorým zaletovala do vyššej burinnej vegetácie (obr. 1). V tomto prípade išlo aj o samicu t. severského. Po fotodokumentácii som miesto stavby ich hniezda rýchlo opustil, aby som vtáky nerušil a neodradil od hniezde-

Obr. 1. Samica *M. flava thunbergi* pri stavbe hniezda, Piešťany, 3. 6. 2016 (foto: autor).

Fig. 1. *M. flava thunbergi* female building the nest, Piešťany, June 3, 2016 (photo by author).

Obr. 2. Samec *M. flava thunbergi* kŕmi mláďatá s pavúkom rodu *Larinioides* sp., Piešťany, 2. 7. 2016 (foto: autor).

Fig. 2. *M. flava thunbergi* male feeding the chicks with spider *Larinioides* sp., Piešťany, July 7, 2016 (photo by author).

nia. Podľa veľkosti a hrúbky stavebného materiálu, ktorý samica nosila, sa jednalo o počiatok stavby hniezda. Dňa 5. 6. prinášala výstelku hniezda a 10. 6. už inkubovala násadu. Ďalší priebeh hniezdenia som kontroloval spolu s A. Dúbravským 15. 6. Samec poletoval v malom okruhu hniezda pričom sa vzájomne hlasovo kontaktoval so samicou sediacou na násade. Dňa 22. 6. sa vyliahli mláďatá, čo som zistil na základe pozorovania kŕmiacich rodičov. Prvú kontrolu hniezda som spravil až 26. 6., kedy sa v hniezde nachádzalo jedno neoplozené vajce a štyri mláďatá vo veku 5 dní, ktoré som obrúčkoval. Dňa 2. 7. sme hniezdo kontrolovali

s B. Matejovičom. Dospelý pár ešte intenzívne kŕmil mláďatá v hniezde drobnými druhmi hmyzu a pavúkov (obr. 2). O štyri dni neskôr, 6. 7., rodičia kŕmili v okruhu 50 m od hniezda už vylietané mláďatá.

Hniezdenie bolo akceptované Faunistickou komisiou SOS/Birdlife Slovensko pod č. 44/2017 (Kvetko & FK SOS/Birdlife Slovensko 2018). Dokumentácia priebehu hniezdenia ako aj videozáznam je tiež na stránke birding.sk (<http://tiny.cc/jaxacz>).

Pod'akovanie

Ďakujem A. Krištínovi, B. Jarčuškovi a anonymným recenzentom za pomoc, podnety a cenné pripomienky.

Literatúra

- KAŇUŠČÁK P. 1975: Príspevok k jarnému ťahu trasochvosta žltého severoeurópskeho (*Motacilla flava thunbergi* Billb.) a výskyt trasochvosta žltého čiernomorského (*Motacilla flava feldegg* Mich.) v okolí Piešťan. — Acta Rerum Naturalium Musei Nationalis Slovaci, Bratislava 21: 249–253.
- KAŇUŠČÁK P. 2007: Vtáky širšieho okolia Piešťan. — Balneologické múzeum, Piešťany.
- KUBÁN & MATOUŠEK 1999: Výsledky krúžkovania vtákov Viliama Kubána na Slovensku v rokoch 1960–1999. — Tichodroma 12: 136–215.
- KVETKO R. & FK SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO 2018: 18. správa Faunistickej komisie Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko. — Tichodroma 30: 80–87.
- MOŠANSKÝ L. & KARASKA D. 2002: Trasochvost žltý (*Motacilla flava*). — Pp. 440–442. In DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRIŠTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. — Veda, Bratislava.
- ŠĚASTNÝ K. & HUDEC K. 2011: Ptáci – Aves 3/1. Fauna ČR 30/1. — Academia, Praha.

Došlo: 27. 2. 2019

Prijaté: 1. 9. 2019

Online: 15. 10. 2019